

Maak je eigen natuurerf

Tips en inspiratie

Wil je een natuurerf creëren, als oase voor allerlei vlinders, (wilde) bijen, vogels, egels, kikkers, salamanders en andere dieren? Dit informatieblad van Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) staat vol praktische tips om bij te dragen aan voedsel, nestgelegenheid en schuilplekken voor allerlei dieren. Daarmee draag je bij aan de biodiversiteit in het cultuurlandschap.

Inrichting en beheer

Als je de inrichting van je erf en omliggende percelen onder handen wil nemen, dan kun je denken aan aanleg van landschapselementen die karakteristiek zijn voor jouw omgeving. Zoals bijvoorbeeld een poel, hoogstamboomgaard, heg, knotbomenrij, houtsingel of wilde bloemenweide. Door variatie in landschapselementen, verbinding van deze elementen en door geleidelijke overgangen (gradiënten) te creëren, vergroot je de biodiversiteit op het terrein. Ecologisch beheer is daarbij van groot belang.

Variatie

Deze afbeelding geeft een voorbeeld van een gevarieerd erf met tal van landschapselementen en diersoorten, die zich hier thuis voelen. Als je wil weten welke landschapselementen passen in jouw omgeving en landschapstype, dan kun je dit vinden op slgelderland.nl.

Ook bij de aanleg van een landschapselement kun je variatie aanbrengen, bijvoorbeeld door verschillende soorten bomen en struiken aan te planten. Verschillende bloeitijden en variatie in aanbod van vruchten, zaden en noten dragen bij aan het voedselaanbod voor allerlei dieren. Variatie in ouderdom van (fruit)bomen en struiken draagt bij aan biodiversiteit. Oude bomen met holten zijn er om te koesteren: ideaal als nest- en verblijfplaats voor steenuilen, andere hollenbroedende vogels en vleermuizen.

Enkele voorbeelden:

Gemengde haag met o.a. wilde rozen.

Gevarieerde boomgaard: doordat de fruitbomen na elkaar bloeien is er langdurig aanbod van stuifmeel en nectar.

Soortenrijke houtsingel, bijvoorbeeld met hazelaar, boswilg, vlier.

Gradiënt

Vooraf brede, zonbeschenen overgangen tussen verschillende landschapselementen hebben veel te bieden aan vlinders, (wilde) bijen, libellen en zangvogels.

Hierbij kun je denken aan:

- Overgang van grasland naar ruigte, struweel en bos (gradiënt van lage naar hoge begroeiing).
- Overgang van water via oeverbegroeiing naar grasland (gradiënt van nat naar droog).

Overgang van grasland via ruigte naar struweel.

Overgang van water via oeverbegroeiing naar grasland.

Waarom inheemse bomen en struiken?

Door te kiezen voor inheemse bomen en struiken draag je extra bij aan biodiversiteit. Dit komt doordat inheemse planten zijn opgenomen in een complex evenwicht tussen planten, planteneters, rovers en dieren die dood organisch materiaal afbreken. Zo'n evenwicht ontstaat pas na vele jaren. Uitheemse soorten maken (nog) geen deel uit van zo'n delicaat evenwicht en hebben daardoor meestal minder te bieden aan allerlei dieren.

Verbinding

Veel dieren hebben voor voedsel een ander landschapselement nodig dan voor nestgelegenheid. Ook zijn er dieren die in de winter op een andere plek verblijven dan in de zomer, zoals kikkers, padden en salamanders. Door landschapselementen met elkaar te verbinden, kunnen dieren zich makkelijker oriënteren en verschuilen tijdens hun trektocht. Verbindingen kun je bijvoorbeeld maken door een rij (knot)bomen, (braam)struweel of een takkenril.

Knotbomenrij.

Braamstruweel of andere ruigte.

Takkenril.

Drie vuistregels voor ecologisch beheer

Enkele vuistregels om door middel van beheer de biodiversiteit op je terrein te vergroten:

1. Niet overal hetzelfde beheer

Varieer eens in hoe je het beheer uitvoert. Maai je het grasland met de zitmaaier? Overweeg dan om een deel te maaien met de zeis voor meer structuur in het grasland. Ben je gewend om grasland en ruigte jaarlijks te maaien? Laat dan eens wat begroeiing staan tot het volgende jaar, het is de kraamkamer voor veel vlinders. Wil je de hagen onder handen nemen? Kijk of er een plek is waar de haag vrij mag uitgroeien zodat hij tot bloei komt en vruchten draagt: zo draag je bij aan voedsel voor allerlei bestuivers en zangvogels.

2. Niet alles tegelijk onder handen nemen

Ben je van plan om een houtsingel terug te zetten of knotbomen te knotten? Doe het werk dan niet allemaal tegelijk maar gefaseerd: ieder jaar een gedeelte. Op die manier ontbreekt het dieren niet aan voedsel, nestgelegenheid en schuilplekken. Het kost dieren veel energie om op zoek te gaan naar een nieuw leefgebied en sommige dieren hebben slechts een kleine straal waarbinnen zij zich kunnen verplaatsen.

Maai je riet iedere winter? Experimenteer eens door een deel van het riet aan het eind van de zomer te maaien en het maaisel af te voeren. Hierdoor zal de begroeiing soortenrijker worden, wie weet laat de eerste rietorchis zich na een paar jaar al zien!

Gefaseerd beheer houtsingel.

Soortenrijk rietland.

3. Niet te netjes

Een ogenschijnlijk eenvoudige vuistregel maar in de praktijk toch lastig: wees niet te netjes. Want juist de rommelhoekjes, bladerhopen en ruige randen zijn van grote waarde voor allerlei dieren. Ze zijn ideaal om de wintermaanden te overbruggen. Maak je erf dus niet winterklaar!

Heb je ruimte voor ruigte op een plek waar het je niet stoort? Bijvoorbeeld met brandnetel, koninginnenkruid, teunisbloem en overjarige grashalmen, deze soorten bieden voedsel en nestgelegenheid voor veel insecten. Een rommelhoekje is ook van belang: ideaal als schuilplek voor kikkers, kleine zoogdieren maar ook jonge vogels die nog niet goed kunnen vliegen.

Egel in bladerhoop. Een heerlijk plekje voor de winter.

Rommelhoekje met stenen en hout.

Aanvullende tips

Bedenk dat veel dieren 's nachts actief zijn. Door felle buitenverlichting gedurende de nacht kunnen deze dieren gedesoriënteerd raken. Waar het je past, kun je overwegen de buitenverlichting 's nachts uit te doen. Het is beter geen bestrijdingsmiddelen te gebruiken.

Top 10 tips voor een natuurerf!

1. Plant hagen en gevarieerd struweel aan met inheemse besdragende soorten
2. Plant een (hoog)stamboomgaard en nootdragende beplanting aan
3. Realiseer zonbeschrevene overgangen tussen hoog opgaande en lage begroeiing
4. Realiseer een lange 'bloeihoog' voor insecten door o.a. aanleg kruidenstroken
5. Creëer een waterelement door de aanleg poel/vijver
6. Maak takkenrillen en/of rommelhoekjes op het erf
7. Hang nestkasten op voor vogels
8. Maak een bijen/insectenhotel of realiseer natuurlijke nestgelegenheid
9. Zorg voor ecologisch gevarieerd beheer: niet te netjes, niet alles hetzelfde beheren en in een keer uitvoeren
10. Gebruik geen bestrijdingsmiddelen

Colofon

Dit is een uitgave van:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland
026 3537444

info@slgelderland.nl | slgelderland.nl

  @SLGelderland

Beeldmateriaal

Carlo Braat, Shutterstock en SLG

Meer tips en info vind je in de kennisbank op slgelderland.nl

Wij zijn een erkend goed doel, steun ons

zorg voor
ons landschap